

gospodarske, obrtniške in národne.

zhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 10. septembra 1897.

Politiški oddelek.

Vlada in večina.

Že več mesecev je tega, kar se je začela velika notranjepolitična kriza v naši državni polovici, a dasi razjeda vse javno življenje, vendar se ministerski predsednik ne more odločiti, da jej naredi konec.

Hoteč pridobiti češke poslance za parlamentarno večino s poljskimi in nemškoliberalnimi, je grof Badeni izdal znani jezikovni naredbi za Češko in za Moravsko, vsled katerih so Nemci začeli divji boj proti njemu, dasi jim je grof Badeni le dobro hotel, dasi bi morali uvideti, da ostanejo samo tedaj upliven faktor, ako se odločijo na male žrtve principu narodne ravnopravnosti.

Toda Nemci so, največ vsled pritiska radikalnih elementov, katerih vodstvo je bil prevzel prusofilski Schönerer, odbijali vse spravne ponudbe Badenijeve in svojo opozicijo proti njemu in sploh proti vsaki državni avtoriteti stopnjevali od dne do dne. Badeni pa se ni dal vplašiti. Vedno je prihajal z novimi projekti, da pomiri Nemce, vedno jim je ponujal roko v spravo in vse sile je zastavljal, da razžene proti njegovi volji sestavljeno parlamentarno večino in ustvari novo, v kateri bi nosili zvonec nemški liberalci.

Ves trud je bil zaman. Vsi Badenijevi načrti so se izjalovili in vlada je prišla v stisko, ker se je vse bolj približeval trenotek, ko je bilo potrebno sklicati državni zbor. V tej stiski se je grof Badeni odločil, da pokliče na pomoč parlamentarno večino.

Na željo Badenijevo oklical je načelnik v desnici združenih strank vitez Jaworski izvrševalni odbor parlamentarne večine na dan 1. septembra na Dunaj in mu naznanil, da se hoče vlada z ozirom na obstrukcijo Nemcev v bodoče naslanjati na desnico. Vsled tega naznala je izvrševalni odbor volil poseben pododsek, sestojč iz načelnikov v večini združenih strank (vitez Jaworski,

grof Palfy, dr. Herold, dr. Šušteršič, baron Dipauli, grof Falkenhay in Popoviči) katerim se je pridružil se grof Dzieduszycki, da se dogovore z vlado glede nadaljnega postopanja.

Ministerski predsednik je temu pododseku naznanil, da pričakuje vlada, da bo desnica z vso energijo lotila se dela, omogočiti funkcioniranje parlamentarnega stroja in udušiti nemško obstrukcijo. Zahteval je, naj desnica v ta namen premeni državnozborski opravilnik in obljubil, ako dožene razpravo o budgetnem provizoriju, volitev v delegacijo, razpravo o provizornem podaljšanju pogodbe z Ogersko in razpravo o rekrutnem kontingentu za prihodnje leto, da se bode potem po razmerah oziral na želje in zahteve desnice, a samo na tiste želje in zahteve, katere bodo vse, desnici pripadajoče stranke pripoznale kot skupne.

Desnica je to ponudbo odklonila, saj je bilo prvi hip jasno, da hoče vlada desnico samo izkoristiti, ne da bi bila vezana, vladati po načelih desnice. Z ozirom na to je desnica sklenila, varovati v vsakem slučaju svojo solidarnost, sicer pa si ohraniti napram vladi popolno neodvisnost. Desnica je zahtevala kot pogoj za svoje podpiranje vlade, naj se ministerstvo postavi na njeno stališče, naj akceptira njen, v adresnem načrtu formulovani program in naj da jamstev, da se bode ravnalo po tem programu.

Badeni je to odklonil. Izrekel je, da ministerstvo ni jednotno, da sede v njem ministri raznih političnih prepričanj, in da more vsled tega akceptirati program desnice le v toliko, v kolikor s strinja z vladnim programom, formulovanim v prestolnem ogovoru, pač pa je izrekel, da je pripravljen, ako ga hoče desnica podpirati, izvršiti za sedaj nekatere njene zahteve.

Desničarski načelniki so na to formulovali svoje tirjatve, katerih izvršitev zahtevajo za sedaj, in jih kot skupne zahteve vse desnice predložili ministerskemu predsedniku. Mej temi tirjatvami se nahajajo tudi tirjatve slovenske državnozborske delegacije. Kaj je slovenska delegacija zahtevala, ni znano, ker so poslanci dolžni varovati

tajnost. Ako izpolni Badeni te zahteve, podpirala ga bode desnica, ako jih ne izpolni, moral si bo sam pomagati.

Razultat vseh obravnav mej vlado in desnico je torej skoro popolnoma negativen. Vlada neče postati desničarska, nego hoče ostati nad strankami, desnica neče postati vladna, nego zahteva v plačilo svoje podpore, naj vlada izpolni njene želje.

Vlada se doslej še ni odločila. Ministerski predsednik se posvetuje z drugimi krogi, končno pa se izreče v skupnem ministerskem svetu, kateremu bo cesar predsedoval, odločilna beseda.

Vladi sta odprti samo dve poti, ali se uda desnici in si pridobi njeno podporo z izpolnitvijo njenih želja in tirjatev, ali pa državnega zbora sploh ne skliče in si pomaga s cesarskimi naredbami, katera druga eventualnost je pa skoro izključena, ker je treba voliti člane delegacije. Drž. zbor se snide 23 t. m.

Verjetno je, da pridejo končno za doslej zatirane avstrijske narode boljši časi, to pa le, ako ostane desnica jedina in odločna, ako se ne uda vabilom vlade in ako se ne zadovolji z obljubami, nego zahteva točnega plačila za svojo podporo. Vlada mora računati z desnico, ona je vezana, da si dobi njeno podporo, naj torej desnici in naj zlasti slovenski poslanci ostanejo trdni napram vsem izkušnjam.

Politični pregled.

Shod odposlancev čeških občin in okrajev. — Minolo nedeljo vršil se je Pragi sijajen shod, katerega se je udeležilo 660 povabljenih zastopnikov čeških mest in okrajev ter mnogo državnih in deželnih poslancev. Shod je otvoril praški župan dr. Podlipny, potem pa so razni govorniki pjasnjevali velike krivice, ki se gode Čehom od strani Nemcev, ter naglašali, da zase ne zahtevajo drugčega nič. kakor popolno ravnopravnost. Predlagala se je na to resolucija, ki pozdravlja jezikovne naredbe kot čin pravičnosti in zahteva, naj se jednaka naredba izda tudi za Šlezijo. Obsoja se vsak poskus, omejeti veljavo jezikovnih naredb, poslancem pa se izreka zaupanje z nado, da bodo dosegli odpomoč vse neprilikam, končno pa se obžaluje postopanje vseh, Slovanom nasprotnih strank. Zadnji je govoril dr. Herold, ki je podrobno opisal vse češke zahteve in navduševal zborovalec, naj vztrajajo v boju za narodno stvar in izrekel, da končni cilj vseh čeških bojov je neodvisna Češka v okviru monarhije in v zvezi z drugimi zveznimi državami avstrijskimi.

Socijalno demokratična manifestacija za narodnostno spravo. — Češki in nemški socijalni demokratje priredili so v nedeljo v Pragi veliko demonstracijo v prid narodnostnemu miru. Postavili so se na stališče narodne ravnopravnosti, in priredili spreved po Pragi, katerega se je udeležilo kacic 15000 oseb. Vse to je prav in lepó, a kaj, ko socijalnim demokratom ni možno verjeti, da so res za narodno ravnopravnost, ko vsa njih politika svedoči, da temu ni tako.

— **Protiavstrijske demonstracije.** Na Nemškem praznovali so tudi letos obletnico bitke pri tedanu, to pot posebno slovesno, ker jih je razgrela rusko-francoska zveza. V Lipskem pa so priredili slavnost, katera imela očitno protiavstrijski značaj. Iz Avstrije je priromalo več sto Nemcev, kateri so napadali Avstrijo in dvigali prusko trobojnico, pod katero se hočejo združeno bojevati za svoje pravice. Daleč smo prišli!

Hrvatska. — Te dni so je razšel hrvatski sabor. V zadnji seji so Madjaroni zavrgli adresni načrt združene narodne opozicije in vzprejeli svoj načrt, potem pa so si razdelili dobiček, namreč mandate za ogerski drž. zbor. Pred volitvijo je opozicija zapustila dvorano in sledila ste jej oba barona Rauch. Zasedanje je bilo kratko, a vendar ostane pomembno, zakaj večina je imela priliko, pojasniti hrvatske razmere, in že to je zadostovalo, da je omajano stališče banovo.

— **Madjari proti nemškemu cesarju.** Dne 20. septembra pride nemški cesar v Budimpešto, ker se udeleži velikih manevrov na Ogrskem. Oficijelni krogi se seveda na vso moč trudijo, da prirede nemškemu cesarju sijajen sprejem, narodni krogi pa se temu ustavljajo in vse kaže, da se pri merijo pri tej priliki velike protinemške demonstracije.

Rusija in Francija. — Ko se je predsednik francoski republiki vrnil s potovanja na Rusko, bil je na Francoskem vzprejet s sitajem in z izredno navdušenostjo. Cela pot od Dünkirchena do Pariza je bila ozaljšana. Pariz je bil pa ves v zastavah. Predsedniku se je poklonilo nebroj deputacij, katere so mu čestitale na doseženem uspehu. Francoze je navdušilo dejstvo, da je bila v Kronstatu proglašena rusko-francoska alijanca, kar je seveda znatno utrdilo prijateljstvo mej Rasi in Francozi.

Italija in Nemčija. — Italijanski kralj Umberto se je mudil te dni na Nemškem kot gost nemškega cesarja. Italijanski in nemški listi so povdarjali, da je ta obisk v zvezi z obiskom nemškega cesarja v Budimpešti dokaz trdnosti trozveze. Da je zveza mej Nemčijo in Italijo trdna, o tem ni dvoma, da bi pa bila to tudi trozveza, o tem dvomimo.

Italija. — Laški kralj je minoli teden obiskal nemškega cesarja. Slednji je pri tej priliki sam povdarjal, da ima obisk namen dokazati, da trozveza še vedno obstoji. Te besede nemškega cesarja osvetljuje kaj čudno faktum, da hoče Italija ob avstrijski meji zgradati več trdnjav, dasi še ni dolgo, kar je v rimskem parlamentu rekel, da meje proti Avstriji ni treba utrditi.

Car v Varšavi. — Ruski car obiskal je Varšavo, Njegov prihod je naznanilo boljše prihodnosti na Ruskem živčih Poljakov. Poljaki so carja lepo sprejeli in car je opetovovno pokazal toliko spoštovanja za poljsko narodnost, poljski jezik in katoliško vero, da si je pridobil srca vseh Poljakov, toliko bolj, ker je sam naznanil premembo dosedanjega sistema.

— **Anarhisti na Španskem** kar ne nehajo s svojimi grozodejstvi. V petek, dne 3. septembra, je anarhist Sampan v Barceloni na cesti umoril policijskega ravnatelja Porcasa.

Nacijonalno gibanje mej Židi. — Židje so se jeli čutiti kot samostojen narod. To gibanje še ni posebno močno, vendar že toliko, da so njega prvoboritelji mogli v nedeljo teden prirediti v Baslu v Švici shod, na katerega so se posvetovali o vprašanju, kako ustanoviti samostojno židovsko kraljestvo v Palestini. Sijonisti hočejo za zdaj delati na to, da se naseli v Palestini kar mogoče največ židov. Rothschild in drugi židovski bogataši imajo toliko denarja, da bi lahko vso Palestino kupili, a ko bi se židje tja izselili, bi gotovo nihče ne pokal za njim.

Obrtnija.

Nova deželna bolnica.

(Dalje.)

Končno se mora omeniti še jedna točka, ki bi se za slučaj kurjave z navadnimi pečmi nasproti sedanji na-